

JÄ KOJTSVIJJÜN JATS KOJTSMĚKIN JUU’ VE’ E JAYU OY TYUKJÖÖJTYKAP.

TRANSLATION OF THE UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS TO MIXE IN THE ALTERNATIVE TO TOTONTEPEC, MIXE, OAXACA, MEXICO.

Article 1

Tum akijpxa xa ve’ e jayu kye’ ex, ve’ em ax jö’ n tyukidaakjüva tijaty mēkin; ve’ empa axjö’ n jä jyööjtykin di yaknaxy, jats oy myujatyöö’ tējk di mēēt nayjavajüt.

Article 2

Tum apaatjüp yē ve’ e jayu ixyē’ ē yē pava’ nūn, va’ an di pēna di tiya, jya tē’ ēxtējka, jya yaa’ tyējka, jya tikūtsam jä jyaantsy ja’ vūn, pēn vintso jä vyinma’ yūn uk pu jyööjtykūn di yakyo’ oy, di yaknaxy.

Ka’ a ve’ e tii y’ itūt viijnk ixūn jya tikūtsam jä yakkutōjkūn jōma jōōjtyka jōma tsyūūna, pēnū viijnk jä yakkutōjkjūp uk pu viinn jä nyaajkutōjkkūxjū.

Article 3

Yakjayajpp pe’ e jä mēkin, jats jayu jyööjtykat, oy tsōj, ka’ a jayu yakjōmtōnūt yaktitōnūt.

Article 4

Nipēna ve’ e kyayak’ akāā’ yat jats myutōnūt tsaatsytō’ nūn mēēt, ka’ a ve’ e pyūma jatse’ e jayu kyāā’ tyōnūt jats tsyaatsy tōnūt.

Article 5

Nipēna ve’ e kyayakvopūt, kyayaktsiikūt, uk yakjōmtōnūt yaktitōnūt.

Article 6

Ananyijōma ve’ e jayu tyukida’ akyjē, jats yakvintsē’ ēgat kyutōjkin, myēkin jats vyinma’ yin jōma tsyūūna.

Article 7

Jā pava’ nūn tōkē’ ēyji jā ve’ e jayu di akāāgat, tō’ kē’ ēyji jā ve’ e jayu di nikojtsva’ atsūt. Pūn pūn tse’ e tōōmp, nūūjmip ka oyap, yū pava’ nēn tse’ e xputējkimdap.

Article 8

Ananyijōma tse’ e tyukida’ aky jā putējkin, jā yakkutōjkūn juu’ ve’ e putēkap jats ka’ a pēn di vinaxy, jats jā mēkin xō’ n jā pava’ nūn di yakkutuk.

Article 9

Ka’ a ve’ e pyūma jats jayu yaktsōmūt uk pu yakmatsūt ovintsova, ni ka’ ava jats jayu yakvojppitsūmūt nyaax, kyajpūn jēēt.

Article 10

Tum tukidaakjūp tse’ e jayu ananyijōma jats yak’ amotūnaxūt may jayu vyinkujk, jats jā tokinpayo’ yva pēn oy tōōmp, van’ ittse’ e yak’ ixūt yakpayo’ oyūt pēn jyayejpp pe’ e ja tokin juu’ ve’ e yaktuknixē’ ē’ ip.

Article 11

Ka’ a tse’ e di akāāga jats jayu tokinjēētp tyun tankojūt pēn ka’ ana ve’ e oy yak’ ix, yakpayo’ oy jā tyokin, ve’ em ax jö’ n jā pava’ nūn pyūma.

Nipēna tse’ e kyayaktokinpēmūt ku ve’ e ti di tun, di kēts, pēn ka’ a ve’ e jā kutōjkin jats jā pava’ nūn ve’ em vya’ any. Ka’ a tse’ e di akāāga jats niyōjk tyun yaktukkuvājtpat jā tyokin, vanxūpe’ e di kuvātūt ax jö’ n jā pava’ nūn yo’ oy.

Article 12

Nipūna tse’ e kyayaktutējkijyat ovintsova jyööjtykin, jyēējnū tyējk , jatsū y’ it juu’ kyē’ mip , mēēt kēts ayook juu’ yakvintsē’ kintokijyap, pēn ve’ emtse’ e jyatsy, tukidaakjūp tse’ e jats jā pava’ nūn kyuva’ anjūt kyukotsjūt.

Article 13

Tukidaakpe’ e jats jayu yo’ oyēt nyaxūt pūn jōmajaty jayu di tsūk, uk pu pūn jōma jayu jyööjtykava’ any, pūn jōma jayu naax, kajpēn nyatyukmutsūkjē.

Yakjajtype’ e yē pava’ anūn jats jayu nyējxūt viijnktsoj, jekum uk pēn jōma tēmū naat jats di avimpijtinūvat nyaaxū kyajpūn.

Article 14

Pēn pēn tse’ e yakpavojpp o’ yip tse’ e di anējxat viijnk it jatse’ e jām tsyēēnat jyööjtykat. (Jekum).

Ixyū’ ū yē kutōjkēn ka’ a tse’ e yaktuktāā’ nūt, jats jayu nyin va’ anūt, jats ka’ a yū ve ve’ e y’ oya ax jö’ n Naciones Unidas di pava’ any.

Article 15

Tō’ kkē’ ēyji tse’ e jayu di vinmatsyju jatse’ e tsyēēnat jyööjtykat jōma tyukida’ akyjū.

Ka’ a xa ve’ e di vinmatsyje jats jayu yakpūjkjat jā it, naxviijn jōma jyööjtykēn di yaknaxy, ni ka’ a tse’ e yak’ akāā’ yat jats tyanūt pēn nējxūvaanūp viijnktsoj.

Article 16

Jā jayuda juu’ jyōōjnt tē di ajā’ yidinū jats yaa’ vyējktinūt, tyē’ ēxpējktinūt, ka’ a tse’ e yakviijnk ixūt pēn jōma tsyoo’ nda, jats jā jyaantsyja’ vinkējx, jatse’ e nyamyēēttsēēnajatad, y’ ōnēk di jayāptat jats oy jyööjtykadat ku nyamyēēttsēēnajatad, nay ve’ empa pēn vi’ ntso di payo’ oyda nyamyasookjidinūt.

Van’ it tse’ e nyavyēkjūdat pēn ve’ emme’ e jā tsyojkūnda jā navyējkjūvada.

Jā jayu yaa’ tyējk , tē’ ēxtējk , mūjjit muutskit, jā’ ākējx tse’ e jyāja kajpūn, vyinmajtsjup tse’ e pyutēkajūt, kyuva’ anjūt kyukotsjūt jā yakkutōjkpa pyava’ nūn.

Article 17

Tō’ kē’ ēyji jayu di vinmatsyju jats pēēmdūk dē jayāpūt, ve’ em ax jö’ n nētō’ jaty, uk pu tō’ kmuk.

Ka’ a dē vinmatsyju jats jayu ovintsova yakpējkjat y’ it.

Article 18

Tō’ kē’ ēyji jayu di vinmatsyju jats viinn di payo’ oyūt pēn tii tyōnūvaampy uk pēn vitso jā jyaantsyja’ vūn, o’ yip di yaktikūtsūt jā jyaantsyja’ vūn jats di yakyo’ oyūt naaydum uk pu jayu mēēt, o’ yip di yakjay’ ixjūt, dyakjanyijavajūt jā y’ ixpējkūn jats kyutyō’ nūn mēēt.

Article 19

Tum tukidaakjup pe’ e tō’ k uk pu jadō’ k jats di kojtsnaxūt vintso juu’ dē payo’ oy ax ka’ a tse’ e tē akāāga yaktuk’ ixūt yaktukmotuvat pēn vintso juu’ tē dē kojtsnaxy o’ yip dē yakjanyijavajūt pēn jōma jatsy dē tsēk, pēn vintso dē tsēk.

Article 20

Yakjajtsype’ e jā pava’ nūn jats jayu nyamyōkjūt jats jayu nyatyukotsjūt nyatyukmaaydūkūt pēnū tii oy yakxon. Vyinmajtsjudūp tse’ e jayuda jats nyay’ amōkajadat jats dē kojtsmōktat juu’ oy juu’ tsōj jats ka’ a myutokūntun.

Nipēnats kyayak’ akāā’ yat jats dē tōnūt, uk dē tuktēkat pēn tii kyatsējkp.

Article 21

Tukidaakjüpu jayu jats kyajpün dē mutōnūt viinm, uk kutōōmpa mēēt juu’ dyakvinkēn.

Vyinmajtsjuvap tse’ e ananyijōma jayu jats ja myujayuda di mutōnūt jōma kyunaaxa.

Vā’ ä xa ve’ e kyutōjkün tōōmp ja kajpün pyava’ any jats kutōōnk di patōndat, ax kajpün tse’ e vye’ na pyava’ any uk pu di pēēmp pēn vin’ itte’ e tyukida’ akjū jats kutōōnk tyukida’ akjū pēn vintso ve’ e di yakyo’ oydat uk pu di yakjapyanējkxjūdat vintso ve’ e oy tsōj yo’ oyūt, jats ka’ a jayu koojjyi nyavyin’ ēē’ njūt.

Article 22

Tō’ kkē’ ēyji ve’ e jayu di vinmatsyju, jats jayu oy tsōj tsyēēnat, jats jayu yakmo’ ojūt jā putējkin juu’ tēmji uk jekum tsoo’ mp meen kējx, uk jyatikējxa, jā’ ä tsyē ve’ e, jats di tuk’ oyat di tukjōōjtsykat pēn pēn yē di majtsp.

Article 23

Vyinmajtsjupe’ e jats tō’ kē’ ēyji jayu tyōnūt jats di vinkonūt pēn tii tōōnk tyōnūvaampy, oyū tsōj, jats ka’ a tyōōnk yaktukmaso’ okūt , pēn y’ akāā’ yajūt jats dyaktikūtsūt ja jyayvūn yē putējkinkējx

Jyapēna, tse’ e pēn pēne’ e tōōmp tukidaakjup tse’ e jats yakmujōyūt akijpxa mēēt myu’ atōōnk jats ka’ a yakviijn’ ixūt

Jyapēna pēn pēn mutōōmp, ax tukidaakjup tse’ e jats yakmujōyūt pēn vinxūp di akāāga jats nyipaadūxjup ku dyaktōnūt mēēt tsyaanū kyoo, jats pēn tii o’ yip jyaa’ k yaktukputēkat.

Vā’ ä ve’ e tyukida’ aky jats jayu ja nytenyiva di pēmūt ax juu’ ve’ e nikojtsva’ atsjudap ku ovintsova yaktōnūt tyōōnkjēx.

Article 24

Tukidaakjupe’ e jayu jats pyoo’ kxūn xēē yakmo’ ojūt axjō’ n tyukida’ akjū, ve’ em ax jō’ n yakmujōyūt, namvaat pyēē’ kx.

Article 25

Vā’ ä ve’ e jayu tukidaakjup jats oy tsōj tsyēēnat, ve’ em mēēt tsyaanū kyoo, jats kyaaky nyēē, vyit xyox jats tyējk jōma jyōōjtykat, tsyoojy di paa’ tūt vin’ it tyukida’ akjū, tukidaakjup jats yakputēkat pēnū ka’ a tii tyōōnk, pēnū pējkjup, pēnū yakku’ oo’ kp, pēnū mēj’ ōnūkinūp uk pēnū tii ayo’ vūn yaknajxyp, uk jyatikējxa.

Tukidaakjup jā tē’ ēxtējk juu’ maaxmēēt jats yakputēkat, nayve’ empa naaydūm ’ ōnūkta juu’ jām tyee’ tyaak, uk pu juu’ tyee’ ka’ ijtp nay tukidaajidip tse’ e jats putējkin yakmo’ odat.

Article 26

Tukidaakjup jayu jats y’ ixpēkūt. Tukidaakjup tse’ e jats pi’ k ōnūk ve’ emji y’ ixpēkūt juu’ jā ku y’ ixpējkūn dū tsoo’ ndūk. Nay ve’ em ixpēkūpe’ e jā pi’ k’ ōnūk oyam tee’ taak di ja ka tsokūt. Jats juu’ mēj’ ixpējkūn tō’ kē’ ēyji jayu di vinmatsyju; ve’ em ax jō’ n jayu jā myēēdaakūn.

Vā’ ä ve’ e tyukida’ aky jats ja ixpējkūn tyōnūt vintso jayu oy tsōj di tukjōōjtykat, jats jayu yakvintsē’ ēgat, jats di nijavat vintso jyōōjtykat; jats pyutēkat vintso nyavyinmotujadat, uk pu jayu nyayjavajūt, tō’ k it uk viijnk it , ve’ em ax jō’ n jōmajaty costumbre tyikūts, uk pu jaantsy ja’ vūn; jats yak’ ixūt pēn vintso yaktukjōōjtykat Naciones Unidas pyava’ nūn.

Tukidaakjup tse’ e jā tee’ taak jats di vinkontat pēn tii ixpējkin tyukmutsojktup tsyaan kyoo.

Article 27

Tukidaakjup xa ve’ e jayu jats di vinkonūt jā yakxoojntkūn pēn juu’ tsyējpk di tuktēkat kyajpūnkējxm, o’ yivap tse’ e jats di tuktējkivat pēn tii vijjūn kājjūn ne’ e jājip uk o’ yip jā kajpūnkūjx.

Tukidaakjup pe’ e jayu jats yakvintsē’ kijat pēn ti ve’ e yak’ oyip yakpaadip, uk pu pēn ti ve’ e y’ ixpū pyaatyp mēēt jā vyijjūn kyājjūn.

Article 28

Vā’ ä ve’ e tukidaakjup jats yē kēts yē ayōōk juu’ yam tōōmp kojtsjup jats yē yo’ oyūt jyajōma itū naxviijn ax jō’ n ixyam dū nipayo’ oy, jats yakkutyōnūt vintso dū vinmatsyju

Article 29

Vā’ ä ve’ e dū vinmatsyju jats yakmutōnūpe’ e kajpūn, kūx jämme’ e jayu jyōōjtykat nyaxviijnat vintso dū vinmatsyju.

Ku tse’ e tsyokjūt jats ja jayu oy jyōōjtykat vā’ ä tse’ e ja jayu pava’ nūn yakkutōjkūxjup jats ve’ em y’ oyat jā jōōjtykūn mēēt jā myujayū, jats ve’ em oy jā jyōōjtykūn dū yaknaxtat.

Ka’ a yē ve’ e yē pava’ nūn ovintsova jayu dū yaktōōnkpaā’ tūt, ve’ emji ve’ e tyōnūt vintso Naciones Unidas dū pava’ any.

Article 30

Ka’ a ve’ e tyukida’ akjū jats ixyē’ ē yē pava’ nūn ovintsova jā yakkutōjkpa dū yaktōnūt uk jyapēna dyaktōnūt pēn vintso dū ka vinmatsyju, ax jō’ n myujayu di nin tukmutokintōnūt.